Διερεύνηση των απόψεων και των αντιλήψεων των παιδιών για το παιχνίδι τους και το ρόλο των ενηλίκων σε αυτό

Δρ. Κωνσταντίνα Ρέντζου, krentzou@uoi.gr
Ειρήνη Κοντού, eirkon@hotmail.com

Διερεύνηση των απόψεων και των αντιλήψεων των παιδιών για το παιχνίδι τους και το ρόλο των ενηλίκων σε αυτό

Δρ. Κωνσταντίνα Ρέντζου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, krentzou@uoi.gr

Ειρήνη Κοντού, MA, Παιδαγωγός Προσχολικής Ηλικίας, eirkon@hotmail.com

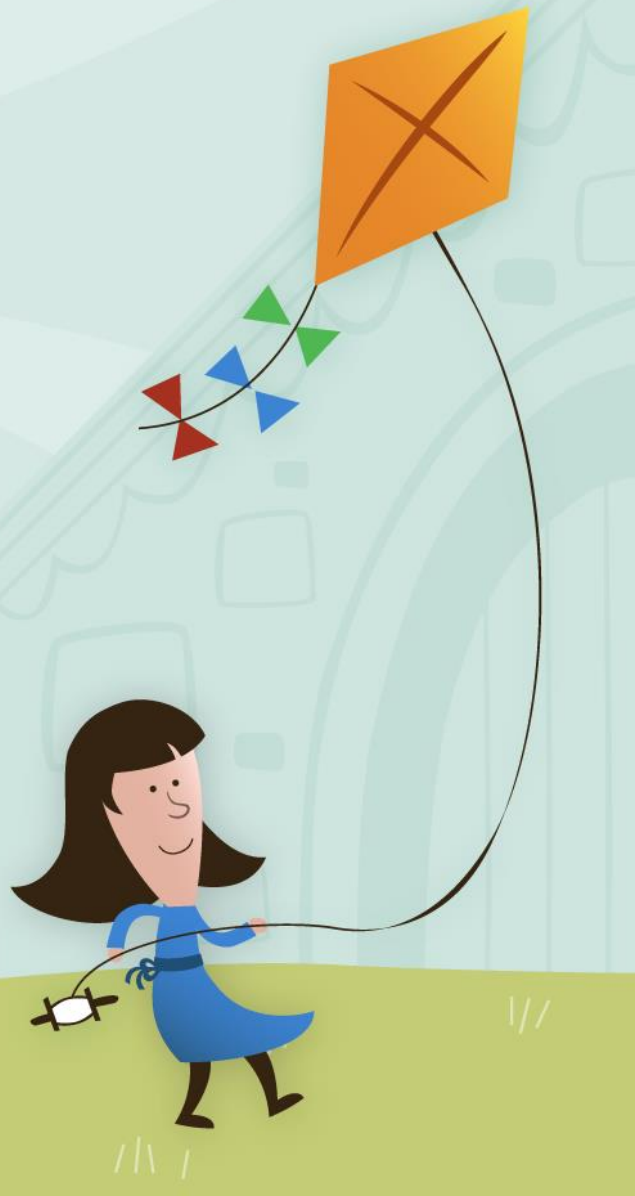

Εισαγωγή

- Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αναγνωρίζει το δικαίωμα των παιδιών να συμμετέχουν σε παιχνίδια και ψυχαγωγικές δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία τους.
- Το παιχνίδι:
  - αποτελεί **ΑΝΑΓΚΗ** των παιδιών
  - είναι **ΕΓΓΕΝΕΣ** χαρακτηριστικό της παιδικής ηλικίας
  - Αποτελεί το **ΠΡΙΣΜΑ** μέσα από το οποίο **τα παιδιά γνωρίζουν τον κόσμο** τους και τον κόσμο των άλλων
  - αποτελεί **ΚΥΡΙΟ ΜΕΣΟ** έκφρασης και δημιουργίας των παιδιών

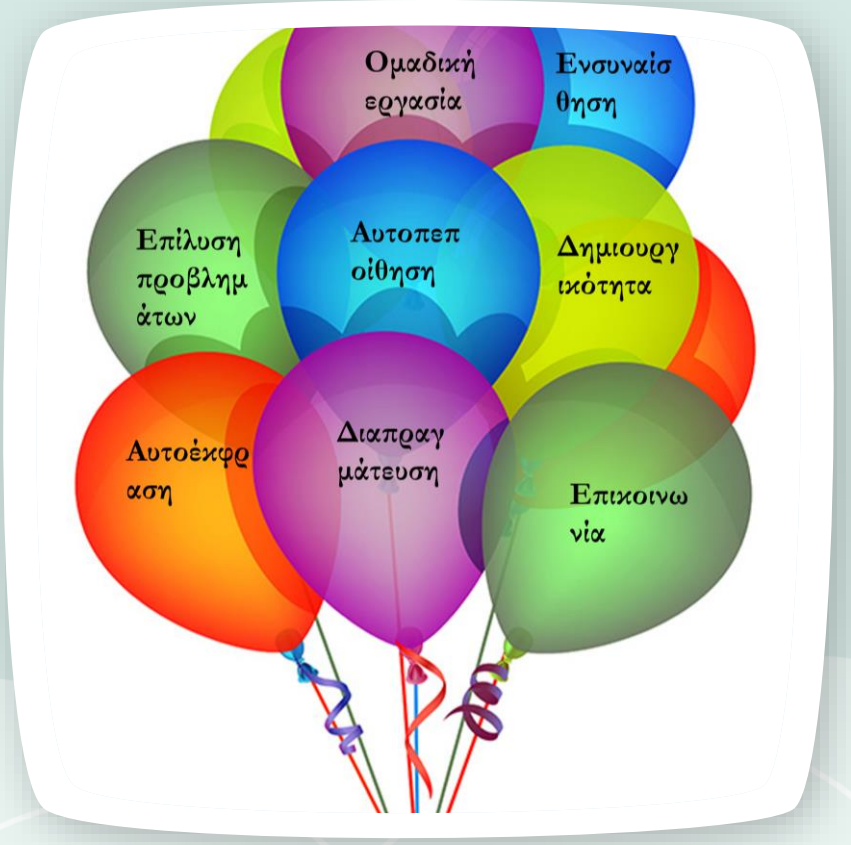

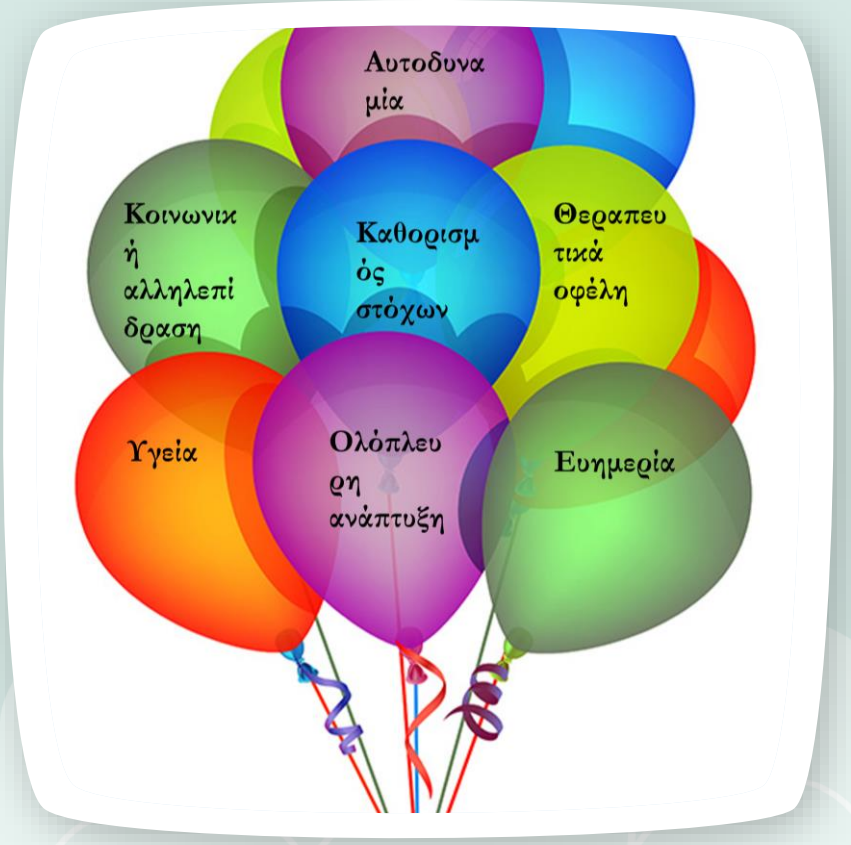

Η σπουδαιότητα του παιχνιδιού

Το πρόβλημα

- Το παιχνίδι, ως φαινόμενο, έχει διερευνηθεί εκτενώς
- Στην πλειοψηφία τους, οι έρευνες εξετάζουν την προοπτική των ενηλίκων (παιδαγωγών και γονέων)
- Η διερεύνηση της προοπτικής των παιδιών είναι περιορισμένη
- Υπάρχουν ερωτηματικά αναφορικά με το βαθμό στον οποίο η προοπτική των παιδιών επηρεάζει την παιδαγωγική πράξη

Γιατί είναι σημαντικό να καταγράψουμε και να ακούσουμε την προοπτική των παιδιών;

- Σύμφωνα με τη **Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** (UNCRC, 1989), τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν ενεργά σε όλα τα ζητήματα που επηρεάζουν τη ζωή τους

- Σύμφωνα με θεωρίες όπως το **νέο παράδειγμα κοινωνιολογίας της παιδικής ηλικίας**, τα παιδιά είναι: «ικανά, ενεργά και δρώντα (agentic) όντα με ανθρώπινα δικαιώματα» (Scott, 2019, σελ. 23).

- Επιπλέον, **προσεγγίσεις που βασίζονται στα δικαιώματα των παιδιών** προϋποθέτουν ότι οι φωνές/προοπτικές των παιδιών βρίσκονται στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής πρακτικής, καθώς τα παιδιά είναι ικανά άτομα, με αυτοπεποίθηση, και έχουν το δικαίωμα να επηρεάζουν τις καθημερινές τους εμπειρίες, τις ρουτίνες και τη μάθησή τους.

Σύμφωνα με τον Takhvar (1988; όπως αναφέρεται στους Howard et al., 2006, σ. 380) «η φύση του παιχνιδιού δεν μπορεί ποτέ να γίνει πλήρως κατανοητή, αν δεν στοχεύσουμε στο να προσδιορίσουμε τι νιώθουν τα ίδια τα παιδιά για τον προσανατολισμό των δραστηριοτήτων παιχνιδιού τους».

Η έννοια της δράσης (agency) και το παιχνίδι

- Η έννοια της δράσης (Tanakidou & Avgitidou, 2016) είναι απόλυτα συνυφασμένη με την έννοια του παιχνιδιού
- Το παιχνίδι προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία στα παιδιά να αναπτύξουν και να εξασκήσουν την ανεξαρτησία τους, την ταυτότητά τους και τη δράση.
- Μέσω του ελεύθερου παιχνιδιού τα παιδιά ορίζουν και διαμορφώνουν τη μάθησή τους, τις βιωμένες εμπειρίες τους στην τάξη και το φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον.
- Η Wood (2014, σελ. 7) υποστηρίζει ότι «το παιχνίδι αποτελεί μια ξεχωριστή μορφή δραστηριότητας, κατά την οποία η παρώθηση των παιδιών να παίξουν αντικατοπτρίζει την ανάγκη τους να αναπτύξουν την κυριαρχία του παιχνιδιού και να υιοθετήσουν μορφές δράσης που συχνά οι ενήλικες τους αρνούνται σε άλλα πλαίσια»
- Οι Tanakidou & Avgitidou (2016, σ. 74) τονίζουν ότι: «Η ανάγκη για μια δημοκρατική και συμμετοχική εκπαίδευση μπορεί να εδραιωθεί μέσα από την υποστήριξη των παιδιών στη λήψη αποφάσεων τουλάχιστον σε μία από τις βασικές τους δράσεις, όπως το παιχνίδι».

Κατά συνέπεια, θέματα που αφορούν το παιχνίδι, όπως το τι θα παίξουν, με ποιον θα παίξουν, τι υλικά θα χρειαστούν για το παιχνίδι τους, κ.λ.π. αποτελούν **αναπτυξιακά κατάλληλες μορφές συμμετοχής των παιδιών στη λήψη αποφάσεων από την αρχή της ζωής τους**.

Τι λένε τα παιδιά για το παιχνίδι;

- Τα αποτελέσματα ερευνών που συγκρίνουν τις οπτικές των παιδιών και των ενηλίκων καταδεικνύουν ότι υπάρχουν διαφορές και ομοιότητες στις οπτικές αυτές (π.χ. Tanakidou & Avgitidou, 2016; Ivrendi et al., 2019; Theobald et al., 2015; McInnes, 2019)

- Οι Howard et al. (2006, σ. 381) αναφέρουν πως όταν τα παιδιά λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τις δραστηριότητες της τάξης τους, αναφέρονται σε συμπεριφορικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά στοιχεία.

- Από μια **συμπεριφοριστική προοπτική**, τα παιδιά κατηγοριοποιούν τις δραστηριότητες ως παιχνίδι ανάλογα με την απόλαυση που τους παρέχει η δραστηριότητα, την ευκαιρία για προσποίηση, την απουσία προκαθορισμένων στόχων και το επίπεδο ελέγχου που τους παρέχεται κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας.

- Όσον αφορά τα **περιβαλλοντικά στοιχεία**, τα παιδιά φαίνεται να ορίζουν ως παιχνίδι δραστηριότητες οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο πάτωμα παρά αυτές που υλοποιούνται στο τραπέζι (Howard et al., 2006; McInnes, 2019)

- Όσον αφορά **το κοινωνικό πλαίσιο**, τα παιδιά ορίζουν ως παιχνίδι δραστηριότητες στις οποίες δεν εμπλέκονται οι ενήλικες/ παιδαγωγοί, αλλά συμμετέχουν συνομήλικοι (Howard et al., 2006). Από την άλλη μεριά, η McInnes (2019) τονίζει πως τα παιδιά χαρακτηρίζουν μια δραστηριότητα ως παιχνίδι όταν οι ενήλικες είναι κοντά αλλά όχι παρόντες, ενώ η παρουσία των συνομηλίκων δεν φαίνεται να επηρεάζει τον ορισμό τους για το παιχνίδι.

Τι λένε τα παιδιά για το παιχνίδι;

- Οι İvrendi et al. (2019) αναφέρουν ότι οι ορισμοί που έδωσαν τα παιδιά για το παιχνίδι εστιάζουν: 1) σε παραδείγματα παιχνιδιών (π.χ. δραματικό) και παιχνιδιών αντικειμένων (π.χ. αυτοκινητάκια); 2) σε συναισθήματα που σχετίζονται με το παιχνίδι; 3) σε δράση; 4) στις κοινωνικές διαστάσεις του παιχνιδιού (π.χ. είμαι με τους φίλους μου); και 5) στην υιοθέτηση ρόλων (π.χ. κάνω τον σκύλο) (İvrendi et al., 2019)

- Οι Theobald et al. (2015) επίσης αναφέρουν ότι τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνά τους περιέγραψαν το παιχνίδι ως μια δραστηριότητα η οποία χαρακτηρίζεται από την ενεργή συμμετοχή τους όταν κάνουν κάτι, από την συνύπαρξη και την αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους, και από την δράση (agency) και την κυριότητα (ownership) των ιδεών.

- Οι ίδιοι ερευνητές (Theobald et al., 2015) τονίζουν ότι οι έρευνες που εξετάζουν την προοπτική των παιδιών καταδεικνύουν πως τα παιδιά εστιάζουν: 1) στο κατά πόσο μια δραστηριότητα είναι ευχάριστη; 2) στο αν νιώθουν ελευθερία κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας; 3) στο αν είναι απλή ή «επίσημη»; και 4) στην μη εμπλοκή των ενηλίκων.

Τι λένε τα παιδιά για το παιχνίδι;

Χαρακτηριστικό	Υπό-θεματικές	Παραδείγματα
Χώρος και περιορισμοί	Επιλογή	Εθελοντικό, επιλογή όσον αφορά τη δραστηριότητα, τα υλικά και την πορεία
	Περιβάλλον	Στο πάτωμα, σε εξωτερικό χώρο, σε παιδική χαρά, ελευθερία κινήσεων
Παρουσία παιδαγωγού	Παρουσία άλλων	Με άλλα παιδιά, μακριά (ή με λίγη συμμετοχή) των ενηλίκων
Θετική επίδραση	Συναίσθημα	Απόλαυση, διασκέδαση, χαρά, γέλιο, χαμόγελο
Φύση της δραστηριότητας	Δραστηριότητα	Με παιχνίδια
	Σκοπός	Εκπλήρωση προσωπικών στόχων, προσανατολισμένη στη διαδικασία, ανταμοιβή

Προσαρμογή από Goodhall & Atkinson (2017, σ. 5)

Ποια παιχνίδια προτιμούν τα παιδιά;

- Όσον αφορά τα παιχνίδια που προτιμούν τα παιδιά, οι İvrendi et al. (2019) τονίζουν πως στην Τουρκία τα παιδιά προτιμούν τα lego, ηλεκτρονικές συσκευές και puzzle. Από την άλλη μεριά, τα παιδιά στη Νορβηγία προτιμούν το παιχνίδι σε παιδότοπους σε mall.

- Η μελέτη του Einarsdóttir (2011; όπως αναφέρεται στους Theobald et al., 2015) έδειξε ότι τα παιδιά προτιμούν το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο και τη δημιουργία σχέσεων με άλλους παρά τις δραστηριότητες στο εσωτερικό χώρο.

- Σύμφωνα με τις Tanakidou & Avgitidou (2016), τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα επέδειξαν δυσαρέσκεια σχετικά με τους χώρους του κουκλόσπιτου και της βιβλιοθήκης, εύρημα που αναδεικνύει την προτεραιότητα που δίνουν τα παιδιά στο συμβολικό παιχνίδι και την ανάγκη της διαμόρφωσης χώρων για την εξυπηρέτησή του.

Ποια είναι η οπτική των παιδιών για τον ρόλο των ενηλίκων στο παιχνίδι τους

- Οι έρευνες καταδεικνύουν ότι τα παιδιά έχουν αντικρουόμενες απόψεις για το ρόλο των ενηλίκων στο παιχνίδι τους. Κάποιες έρευνες (Theobald et al., 2015) δείχνουν ότι τα παιδιά δε θέλουν τους ενήλικες στο παιχνίδι τους και ότι ενοχλούνται όταν οι ενήλικες τους ζητάνε για διακόψουν το παιχνίδι τους για να κάνουν κάτι άλλο.

- Από την άλλη μεριά, σύμφωνα με τους Pramling Samuelsson & Johansson (2009; όπως αναφέρεται στους Theobald et al., 2015) τα παιδιά πλησιάζουν τους ενήλικες/παιδαγωγούς κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού τους για 5 λόγους: (1) για να ζητήσουν βοήθεια για την απόκτηση υλικών ή την ολοκλήρωση εργασιών, συμπεριλαμβανομένης της γραφής του ονόματός τους; (2) για να τους δοθεί προσοχή και να ακουστούν; (3) για να διηγηθούν ιστορίες που αφορούν παρεκτροπές από συνομηλίκους; (4) για να ζητήσουν διευκρινίσεις ή οδηγίες σχετικά με δραστηριότητες; και (5) για να ζητήσουν τη συμμετοχή των ενηλίκων στο παιχνίδι τους

Η παρούσα μελέτη

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να καταγράψει τις απόψεις και την προοπτική των παιδιών για το παιχνίδι τους. Συγκεκριμένα, η έρευνα αποσκοπεί στο να διερευνήσει:

1. τον τρόπο που βλέπουν τα παιδιά το παιχνίδι τους,
2. τις προτιμήσεις τους για διάφορα είδη παιχνιδιού,
3. ποια είναι η σπουδαιότητα του παιχνιδιού για αυτά,
4. ποιος πιστεύουν πως είναι ο ρόλος των ενηλίκων στο παιχνίδι τους.

Η παρούσα παρουσίαση

Στα πλαίσια της παρούσας ανακοίνωσης παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της πιλοτικής μελέτης, η οποία είχε ως στόχο να αποτιμήσει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των ερευνητικών μεθόδων και εργαλείων.

Μεθοδολογία

«Η προσέγγιση του Μωσαϊκού είναι μια πολύ-μεθοδολογική προσέγγιση, στα πλαίσια της οποίας οι φωτογραφίες, οι περιηγήσεις και οι χάρτες των παιδιών μπορούν να ενωθούν με την ομιλία και την παρατήρηση ώστε να αποκτήσουμε μια βαθύτερη κατανόηση των προοπτικών των παιδιών σχετικά με τα προσχολικά τους προγράμματα (Clark & Moss, 2001).

Το όνομα, προσέγγιση του Μωσαϊκού επιλέχθηκε γιατί αντιπροσωπεύει τη σύγκλιση διαφορετικών κομματιών ή προοπτικών προκειμένου να δημιουργηθεί μια εικόνα του κόσμου του παιδιού, τόσο του ατομικού όσο και του συλλογικού (Clark, 2005, 13).

- Τρεις συμμετοχικές τεχνικές/εργαλεία της μεθόδου για τη συλλογή δεδομένων:
  - ατομικές συνεντεύξεις/συζητήσεις με τα παιδιά με τη χρήση ανοιχτών ερωτήσεων
  - φωτογραφίες
  - ζωγραφική
- Κατά τη φωτογράφιση και τη ζωγραφική, αλλά και μετά την ολοκλήρωσή τους, η ερευνήτρια συζητούσε με τα παιδιά για το περιεχόμενο της φωτογραφίας/ζωγραφιάς τους, ώστε να αποφευχθούν παρερμηνείες

Δείγμα

- Επιλογή συμμετεχόντων μέσω σκόπιμης - κατευθυνόμενης δειγματοληψίας.
- **ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ:** Στην πιλοτική μελέτη συμμετείχαν 9 παιδιά
- **ΗΛΙΚΙΑ:** 3 ετών
- **ΦΥΛΟ:**
- **Αγόρια N = 6**
- **Κορίτσια N = 3**

Ανάλυση δεδομένων

- Για τις ατομικές συνεντεύξεις/συζητήσεις χρησιμοποιήθηκαν η θεματική ανάλυση και ανάλυση περιεχομένου

- Για την ανάλυση των αναπαραστάσεων των παιδιών (φωτογραφίες και ζωγραφιές), ακολουθήθηκε η αναλυτική προσέγγιση που αναπτύχθηκε από τη Dunkan (2015). Κάθε σχέδιο και φωτογραφία αναλύθηκε σε συνδυασμό με τις απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις των παιδιών.

- Αφού απομονώθηκαν σημάδια μέσα στις αναπαραστάσεις, και έχοντας ως βάση τις συζητήσεις με τα παιδιά, έγινε τεκμηρίωση της κατανόησή τους για τα σημάδια και την κοινωνική σημασία.

- Στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες κατηγορίες κοινωνικο-σημειωτικής ανάλυσης, αναγνωρίσαμε τα κίνητρα και τα ενδιαφέροντα των παιδιών για την παραγωγή συγκεκριμένων σημείων.

Αγαπημένα παιχνίδια των παιδιών

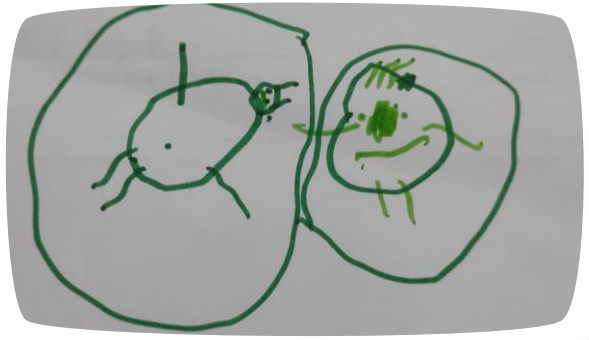

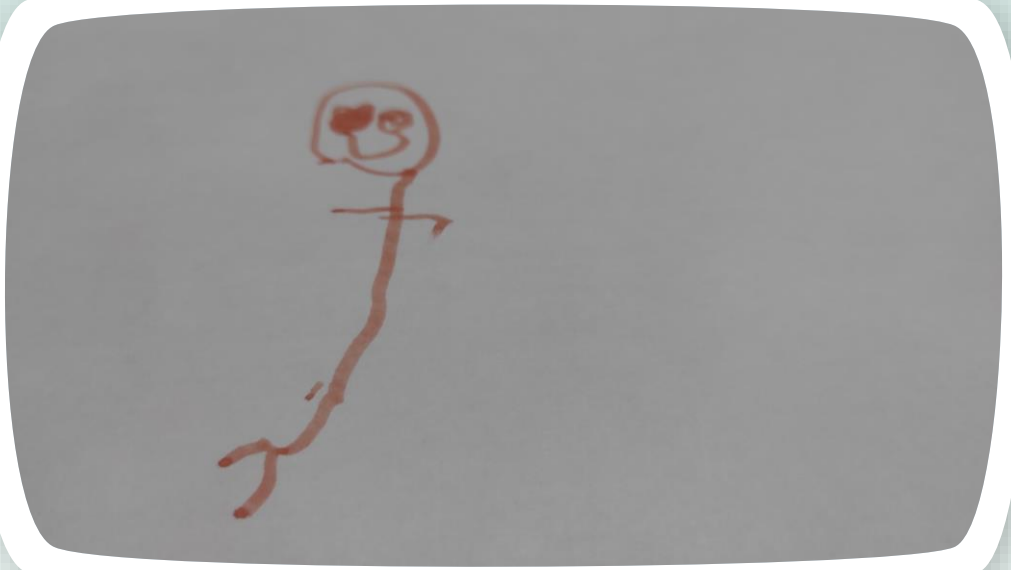

Στην πλειοψηφία (N= 4) τους τα παιδιά δήλωσαν ότι το αγαπημένο του παιχνίδι είναι να παίζουν με παιδιά

Αγαπημένα παιχνίδια των παιδιών

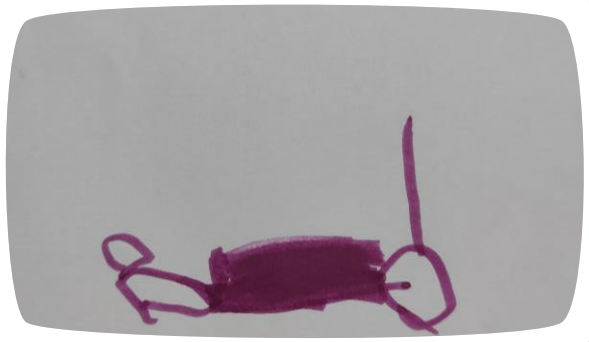

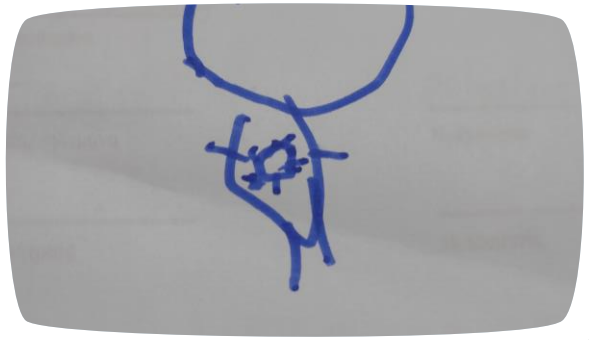

Άλλα παιχνίδια που αναφέρθηκαν από τα παιδιά είναι τα εξής:
Παζλ (N=2))
Αυτοκίνητα (N = 2)
Ήρωες/κούκλες (N = 2)
Δεινόσαυροί (N=1)
Ζωγραφική (N= 1)

Ένα παιδί ανέφερε ότι του αρέσουν όλα τα παιχνίδια

Πότε και που μπορούν να παίξουν τα παιδιά

Πότε μπορούν να παίξουν

- 3 παιδιά ανέφεραν ότι μπορούν να παίξουν όλες τις ώρες με τα αγαπημένα τους παιχνίδια
- 2 παιδιά ανέφεραν ότι μπορούν να παίξουν το πρωί όταν ξυπνάνε
- 1 παιδί ανέφερε ότι υπάρχουν συγκεκριμένες ώρες στις οποίες οι κυρίες τους ανοίγουν τις γωνιές και μπορούν να παίξουν

Που μπορούν να παίξουν

- Όταν τα παιδία ερωτήθηκαν που παίζουν ή που τους αρέσει να παίζουν με το αγαπημένο τους παιχνίδι στην πλειοψηφία τους (N=8) ανέφεραν ότι παίζουν στο σπίτι τους.
- 3 παιδιά ανέφεραν πως το αγαπημένο τους παιχνίδι δεν υπάρχει στο σχολείο, ενώ στο σπίτι τους έχουν.

Πότε και που μπορούν να παίξουν τα παιδιά

«Πότε, που παίζεις με τα αυτοκίνητα;

- Στο δωμάτιο μου

-Στο δωμάτιο σου.

-Εδώ στο σχολείο έχει αυτοκίνητα που να μπορείς να παίξεις;

-Τώρα η κυρία τα είχε πάει στο συνεργείο» (Α)

«Και που παίζεις με τα ανθρωπάκια;

-Στη μαμά.

-Στο σχολείο παίζεις με τα ανθρωπάκια;

-Ε δεν έχει εδώ ανθρωπάκια.

-Δεν έχει τέτοια ανθρωπάκια που σ αρέσουν;

-Όχι.

«Πότε, που παίζεις με τα αυτοκίνητα;

- Στο δωμάτιο μου

-Στο δωμάτιο σου.

-Εδώ στο σχολείο έχει αυτοκίνητα που να μπορείς να παίξεις;

-Τώρα η κυρία τα είχε πάει στο συνεργείο» (Α)

«Και που παίζεις με τα ανθρωπάκια;

-Στη μαμά.

-Στο σχολείο παίζεις με τα ανθρωπάκια;

-Ε δεν έχει εδώ ανθρωπάκια.

-Δεν έχει τέτοια ανθρωπάκια που σ αρέσουν;

-Όχι» (Β)

«-Και μπορείς να πάρεις τους δεινόσαυρους και να παίξεις ότι ώρα θέλεις;

-Εεεε ναι στο μεγάλο σχολείο το είχε αλλά…

-Στο μεγάλο σχολείο; Ποιο μεγάλο σχολείο; Σε αυτό το σχολείο εδώ;

-Όχι στο μεγάλο...» (Δ)

Πότε και που μπορούν να παίζουν τα παιδιά

Με ποιον παίζουν τα παιδιά

- Στην πλειοψηφία τους (N = 8) τα παιδιά ανέφεραν ότι παίζουν με τους φίλους τους
- Ένα παιδί ανέφερε ότι προτιμάει να παίζει μόνο του
- Όσον αφορά τη **συμμετοχή των ενηλίκων** στο παιχνίδι τους
- 3 παιδιά ανέφεραν πως παίζουν με τους γονείς τους
- 3 πως οι δασκάλες παίζουν μαζί τους
- Και 3 ότι οι δασκάλες δεν παίζουν μαζί τους

Με ποιον παίζουν τα παιδιά

«- Οι κυρίες…; Παίζετε μαζί Barbie;

- Χαχαχα αυτές είναι δασκάλες

- Αααα οι δασκάλες δε παίζουνε μαζί Barbie;

- (γνέφει όχι)» (Μ)

«- Όταν εεεε παίζεις με τα αυτοκίνητα, οι δασκάλες τι κάνουν;

- Με αγαπάνε» (Δ)

Γιατί αρέσει στα παιδιά να παίζουν

- Όταν τα παιδιά ρωτήθηκαν γιατί τους αρέσει να παίζουν με τα παιχνίδια που ζωγράφισαν και φωτογράφισαν οι απαντήσεις τους εστίασαν στα χαρακτηριστικά των παιχνιδιών. Για παράδειγμα ανέφεραν ότι «τα παζλ είναι δύσκολα», «τα αυτοκίνητα κάνουν θόρυβο», τα «αυτοκίνητα είναι μικρά και μεγάλα», κ.λ.π.
- Από την άλλη μεριά όταν ρωτήθηκαν για το τι μαθαίνουν μέσα από το παιχνίδι τους:
- 3 παιδιά αναφέρθηκαν στην απόκτηση ακαδημαϊκών δεξιοτήτων (σ.σ. ότι μαθαίνουν γράμματα και να ταξινομούν)
- 2 παιδιά αναφέραν ότι δεν μαθαίνουν κάτι και ότι απλά τους αρέσει να παίζουν

Συζήτηση

- Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι τα παιδιά όταν καλούνται να συμμετέχουν και να αποφασίζουν για το παιχνίδι τους, επιλέγουν κατά κύριο λόγο το παιχνίδι με άλλα παιδιά.
- Αυτό υπερτονίζει την παιδαγωγική διάσταση του παιχνιδιού και την ανάγκη των παιδιών για κοινωνικότητα και αλληλεπίδραση με συνομήλικους.
- Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι τα παιδιά του δείγματος αναφέρονται κυρίως στο παιχνίδι στο σπίτι με τους γονείς τους.
- Αυτή η τάση των παιδιών θα μπορούσε να οδηγήσει στην υπόθεση ότι η καραντίνα λόγω covid-19, έχει επηρεάσει την καθημερινότητα και τις εμπειρίες των παιδιών.

Συζήτηση

- Αναφορικά με την εμπλοκή των παιδαγωγών/ενηλίκων στο παιχνίδι των παιδιών, σε σχετική ερώτηση, κάποια παιδιά απαντούν θετικά χωρίς να δίνουν περισσότερες λεπτομέρειες, ενώ άλλα αντιδρούν στην ερώτηση σα να άκουσαν κάτι αστείο.

- Επίσης, διαφαίνεται από τα αποτελέσματα ότι αυτό αφορά κυρίως τους παιδαγωγούς των παιδιών και όχι τους γονείς τους, με τους οποίους αναφέρουν ότι παίζουν.

- Σύμφωνα με τον Hadley (2002), οι παιδαγωγοί δεν εμπλέκονται στο παιχνίδι διότι το θεωρούν μια προσωπική δραστηριότητα που αφορά τα παιδιά και κανέναν άλλον. Από την άλλη μεριά, οι παιδαγωγοί δεν έχουν την απαραίτητη κατάρτιση και δεν γνωρίζουν εκείνες τις στρατηγικές που θα τους βοηθήσουν να συμμετάσχουν αποτελεσματικά στο παιχνίδι των μαθητών τους (Σακελλαρίου & Ρέντζου, 2012).

- Είναι επομένως σημαντικό να διερευνηθούν οι λόγοι για τους οποίους σύμφωνα με τα παιδιά οι ενήλικες δεν εμπλέκονται στο παιχνίδι τους.

Συζήτηση

- Σχετικά με τα είδη παιχνιδιού φαίνεται να προτιμούν διάφορα είδη όπως ήρωες, κούκλες, παζλ, αυτοκίνητα, δεινόσαυρους, ζωγραφική, ενώ παράλληλα δηλώνουν πως κάποια παιχνίδια από τα αγαπημένα τους, δεν υπάρχουν στο προσχολικό πρόγραμμα που φοιτούν. Το γεγονός αυτό δημιουργεί την ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης του διαθέσιμου παιδαγωγικού υλικού στους χώρους προσχολικής αγωγής και φροντίδας, ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός στον οποίο τα παιδιά πραγματικά μπορούν να επιλέξουν με τι θα παίξουν ή θα πρέπει να επιλέξουν μια από τις επιλογές που προσφέρεται από τους ενήλικες.

Συζήτηση

- Επιπλέον, από τις συνεντεύξεις προκύπτει η σπουδαιότητα του παιχνιδιού στην καθημερινότητα των παιδιών, καθώς περιγράφουν την ενασχόλησή τους με αυτό, εκδηλώνοντας ενθουσιασμό και διάθεση να μοιραστούν την εμπειρία τους.

- Επιπλέον, φαίνεται ότι δίνουν έμφαση στα χαρακτηριστικά των παιχνιδιών, στον βαθμό δυσκολίας τους και στις ακαδημαϊκές γνώσεις που λαμβάνουν μέσα από την ενασχόληση με τα παιχνίδια.

- Τα δεδομένα μας επιβεβαιώνουν προηγούμενα ερευνητικά δεδομένα. Οι Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2008) εισήγαγαν την έννοια του παιδιού που παίζει και μαθαίνει. Πρόκειται για ένα παιδί που δεν διακρίνει μεταξύ του παιχνιδιού και της μάθησης, και αντίθετα, σχετίζεται με τον κόσμο που το περιβάλλει με έναν παιχνιδιώδη τρόπο.

-

Βιβλιογραφία

- Clark, A. (2005) 'Ways of seeing: using the Mosaic approach to listen to young children's perspectives'. In Clark, A., Kjørholt and Moss, P. (eds.) Beyond Listening. Children's perspectives on early childhood services (22-49). Bristol: Policy Press.
- Clark, A. and Moss, P (2001). Listening to young children: the Mosaic approach. London: National Children's Bureau for the Joseph Rowntree Foundation.
- Duncan, P.A. (2015). Pigs, planes, and play-doh. Children's perspectives on play as revealed through their drawings. *American Journal of Play, 8,* 50-73.
- Goodhall, N. & Atkinson, C. (2017). How do children distinguish between 'play' and 'work'? Conclusions from the literature. *Early Child Development and Care*, DOI: 10.1080/03004430.2017.1406484
- Hadley, E. (2002). Playful disruptions. *Early Years: An International Journal of Research and Development, 22*(1): 9-17.
- Howard , J., Jenvey, V., & Hill, C. (2006). Children's categorisation of play and learning based on social context. *Early Child Development and Care, 176(*3-4), 379-393.
- İvrendi, A., Cevher-Kalburan, N., Hansen Sandseter, E., Storli, R., & Holla Sivertsen, A. (2019). Children, mothers, and preschool teachers' perceptions of play: Findings from Turkey and Norway. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 3*(1), 32-54.
- McInnes, K. (2019). Playful learning in the early years – through the eyes of children. *Education 3-13, 47(7*), 796-806.

Βιβλιογραφία

- Pramling Samuelsson, I. & Asplund Carlsson, M. (2008). The playing learning child: Towards a pedagogy of early childhood. *Scandinavian Journal of Educational Research, 52(*6), 623-641, DOI: 10.1080/00313830802497265
- Sakellariou, M. & Rentzou, K. (2012). Greek preservice kindergarten teachers' beliefs and intensions about the importance of teacher-child interactions. *Early Child Development and Care, 182*(1), 123-135.
- Scott, C. (2019). *Children's agency: Exploring early childhood educator-child interactions.* PhD Thesis. Deakin University. Retrieved September 12, 2021 from https://dro.deakin.edu.au/eserv/DU:30147274/scott-childrensagency-2020.pdf.
- Tanakidou, M., & Avgitidou, S. (2016). Υποστηρίζοντας τις οπτικές των παιδιών στο ελεύθερο παιχνίδι: μια εκπαιδευτική παρέμβαση. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης, 2,* 52-77.
- Theobald, M., Danby, S., Einarsdóttir, J., Bourne, J., Jones, D., Ross, S., Knaggs, H., & Carter-Jones, C. (2015). Children's perspectives of play and learning for educational practice. *Education Sciences, 5*, 345–362
- United Nations. (1989*). Convention on the rights of the child (UNCRC).* Geneva: UNICEF.
- Wood, E.A. (2014). Free choice and free play in early childhood education: Troubling the discourse. *International Journal of Early Years Education, 22*(1), 4-18.